

Důvody existence VS

Rozhodování ve VS

Řízení a kontrola ve veřejné správě

Veřejný sektor

- Kritérium financování
 - Ziskový sektor
 - Neziskový sektor
- Kritérium vlastnictví
 - Soukromý
 - Veřejný
 - Státní
 - Samosprávný

Vymezení veřejného sektoru

- Veřejné finance
- Veřejná správa
 - Státní správa
 - Samospráva
- Veřejná volba
 - Kolektivní rozhodování
 - Přímé
 - Zastupitelské
- Veřejná kontrola
 - Právo i povinnost občanů kontroly veřejné volby

Příčiny existence VS

■ Selhávání trhu

■ Trh:

- Vznik tržního mechanismu – nezávislý na vůli člověka
- Orientace na výkonnost a efektivnost
- Výrobce vs. spotřebitel
- Náklady (zisk) vs. užitek
- Sám o sobě však určitým způsobem selhává

Charakteristika tržního mechanismu

- Efektivnost ← DoKo: zboží, VF, info
 - X tendence k monopolnímu postavení
- Konkurence → monopol a polarizace bohatství a chudoby → nevyužívání zdrojů
- SR horizont x LR horizont
 - Ekonomický růst
 - Ekonomický rozvoj – kvalitativní charakteristiky
- Nezajišťuje dostatečné množství
 - veřejných statků (statky, ze kterých nemá užitek jen jeden spotřebitel)
- Selhání vzhledem ke kultivaci některých složek lidského potenciálu
 - hodnotově orientační a sociálně participační → důsledky etické → ekonomické → politické

Možnosti VS vs. selhávání trhu

- Zajištění statků, na jejichž produkci nemá ziskový sektor prioritní zájem
- Zajištění kultivace lidského potenciálu
- Polarizace bohatství a chudoby

Kategorie potřeb ve VS

- Potřeba – pociťovaný nedostatek
- Ekonomie – uspokojení potřeb
 - Prostřednictvím produkce a spotřeby
 - → kritérium úlohy produkovaného statku:
 - Potřeby výrobní
 - Potřeby finální (konečné, spotřební)
 - Podmínka uspokojení výrobních potřeb pro uspokojení finálních potřeb
 - Většina výrobních potřeb uspokojována trhem

Struktura finálních potřeb

■ Kritérium příčiny

■ Společenské potřeby

- Organizované uspořádání společnosti
- Ochrana osoby a jejího majetku
- Zajištění spravedlnosti
- Ochrana území

■ Individuální potřeby

- Výživa
- Odívání
- Bydlení
- Ochrana zdraví
- Doprava
- Vzdělání
- Poznání a informace
- Estetické zážitky

Potřeby výrobní

- Většina výrobních potřeb uspokojována trhem
- X Infrastruktura
 - Uspokojení potřeb finálních i výrobních
 - Veřejně prospěšná
 - Kvalita pracovního prostředí
 - Kvalita života člověka

Úloha VS

- Společenské potřeby
 - Komeracionalizace
 - Snížení spotřeby → snížení kvality života
 - Diferenciace při zajištění lidských práv
- Individuální potřeby
 - VS ?
 - Rozsah, struktura
 - Kvantitativní měřitelnost → měření efektivity
 - Existenční naléhavost
 - Společenská naléhavost – statky této kategorie kontroverzní
 - Kultivace lidského potenciálu, ekonomický rozvoj, kvalita života

Kategorie potenciálu

- Lidský potenciál
 - Předpoklady k činnostem, které realizuje ve svých sociálně ekonomických funkcích
- Složky potenciálu
 - Zdraví – fyzické, psychické
 - Poznatky a dovednosti – teorie, praxe
 - Hodnotová orientace
 - Sociální participace
 - Vůle – sebeovládání (regulační potenciál)
 - Kreativita

Tlak na zlepšování potenciálu

- Čerpání zdrojů
- Prohlubování dělby práce
- Rozvíjení demokratického uspořádání
 - Podmínka efektivity – kvalitní LZ
- Kvalita života člověka
 - Ovlivňována kvalitou života druhého člověka
 - →solidarita

Polarizace bohatství a chudoby

■ Chudoba

- Nízká spotřeba – ekonomický růst
- Nedostatek prostředků ke kultivaci svého potenciálu

■ Bohatství

- Tlak na koncentraci vlastnictví – monopolizace
- Plýtvání zdrojů
- Náchyllost k sociálnímu smíru skrze své řešení namísto přerozdělení bohatství
- Ovlivňuje politické procesy ve svůj prospěch

Způsoby řešení polarizace

- Likvidace tržního mechanismu → společenské vlastnictví
- Přerozdělování části bohatství
 - Za účelem řešení následků chudoby
- Přerozdělování části bohatství
 - Za účelem řešení příčin chudoby

Poslání VS

- Předcházení a řešení důsledků selhávání trhu
- Funkce:
 - Ekonomické
 - Sociální
 - Politické
 - Etické
- Formy plnění
 - Produkce statků
 - Sociální podpory

Cíle VS

■ Ekonomická funkce

- Zajistit produkci potřebného množství veřejných statků
- Růst spotřeby nižší příjmové skupiny
- Tvorba pracovních příležitosti
- Tvorba prostorově rovnoměrného růstu
- Kultivace lidského potenciálu

■ Sociální funkce

- Podmínky pro kvalitu života
- Podmínky pro uchování kvality lidského potenciálu
- Zajištění finálních individuálních potřeb pro ty, kteří si je objektivně nemohou zajistit sami

Cíle VS

- Politická funkce

- Sociální smír
- Demokratické uspořádání
- Řešení globálních problémů

- Etická funkce

- Podpora hodnotově orientačního a sociálně participačního potenciálu člověka jako člena společnosti

Ekonomické příčiny existence VS

- Makroekonomická selhání trhu
 - Nevyužívání existujících výrobních faktorů
 - Podpora zaměstnanosti
 - Cyklický vývoj ekonomiky
 - Stabilizační politika vlády
 - inflace
 - tempo růstu HDP
 - míra nezaměstnanosti
 - platební bilance

Ekonomické příčiny existence VS

- Mikroekonomická selhání trhu
 - Nedostatek konkurence
 - Monopol – snaha maximalizovat zisky prostřednictvím zvyšování tržního podílu
 - Přirozený monopol – rostoucí výnosy z rozsahu
 - Nedokonalé informace – informační nerovnost
 - Externality
 - Pozitivní
 - Negativní
 - Veřejné statky (kolektivní)

Řešení externalit

- Veřejné
 - Zákazy
 - Příkazy
 - Státní regulace a omezení
 - Jednorázová finanční podpora
 - Vlastní činnost
- Soukromé
 - Internalizace nákladů externalit
 - Coasův teorém
 - Vlastnická práva
 - Transakční náklady

Veřejné statky

■ Vlastnosti

■ Nerivalitní spotřeba

- Spotřeba jednou osobou nesnižuje dostupnost statku jiné osobě

■ Nevyloučitelnost ze spotřeby

- Nemožnost vyloučit jednotlivce z využívání statku
- Černý pasažér

■ Čisté veřejné statky

■ Smíšené statky

Selhání vlády

- Omezené informace
- Omezená kontrola nad reakcí soukromého sektoru
- Omezená kontrola nad byrokratickým aparátem
- Omezení politického procesu

Rozhodování ve VS

- Veřejná volba
 - Teorie veřejné volby – chování jedince při kolektivní volbě
 - Zobrazuje jedinec své skutečné preference?
- Přímá demokracie
 - Jednomyslný konsensus
 - Většina
 - Absolutní
 - Kvalifikovaná
 - Relativní
- Zastupitelská demokracie
 - Zastupitelstvo, rada ?

Role subjektů v zastupitelské demokracii při rozhodování

- Politici
 - Soukromý zájem
 - Veřejný zájem
 - Alternativní pojetí
- Byrokracie
 - Kompetentnost
 - Výkonnost
 - Motivace
 - Maximalizace počtu podřízených
 - Maximalizace rozpočtu instituce
- Zájmové skupiny

Veřejný zájem

- koncept uplatňovaný především ve veřejné správě, veřejné politice, veřejné ekonomice, etice a právu
- odkazující k všeobecnému dobru a společenskému blahobytu
- obecná definice vzhledem k politice
 - označována taková orientace politiky, která podporuje rozvoj společnosti a řešení jejích reálných problémů
- identifikace a uznání veřejných zájmů ve společnosti zdrojem konfliktů
- představy o tom, co je pro společnost dobré a jaké jsou její problémy, se liší
- ve společnosti probíhají boje o identifikaci, uznání a prosazení různých veřejných zájmů
- uznané veřejné zájmy mohou být formulovány v právních normách
- samotný koncept veřejného zájmu není všeobecně přijímán
- některými autory je veřejný zájem ztotožňován jen se sumou zájmů individuálních

Vymezení v legislativě

- V ČR je zmíněn, nikoliv definován
 - Zákon 219/2000 Sb., o majetku České republiky a jejím vystupování v právních vztazích
 - převod věci do vlastnictví kraje nebo obce a nebo do vlastnictví příspěvkové organizace, krajem nebo obcí založené, jestliže předmět převodu bude sloužit k plnění veřejných úkolů nebo k plnění veřejné služby, kterou kraj nebo obec vykonává jako svou zákonem svěřenou působností

Příklad vymezení v legislativě

■ SR

- Ústavný zákon 357/2004 Z.z.. o ochrane verejného záujmu pri výkone funkcií verejných funkcionárov
- Verejný záujem na účely tohto zákona je taký záujem, ktorý prináša majetkový prospech alebo iný prospech všetkým občanom alebo mnohým občanom.

Veřejný zájem

- Definice
- Veřejný zájem je zřejmě tím, co by si lidé vybrali, kdyby viděli jasně a racionálně, a jednali nezaujatě a benevolentně

Rozhodování vs. řízení

■ Rozhodování

- Proces, kdy jedinec vybírá nejlepší akci ze všech možných akcí - jedná se o takovou akci (volbu), která nejlépe naplní jeho možnosti (preference)

■ Řízení

- Proces stanovení cílů, definování procesu a kontroly splnění

Cíle veřejných politik

- očekávané stavy, kterých chce rozhodovací subjekt dosáhnout
- subjektivní kategorie
 - Možnost existence objektivních, na hodnotách nezávislých, „správných“ cílů
- předpoklad
 - znalost zájmů, potřeb a preferencí komunity, společnosti

Metodické kroky

- identifikace možností (zpravidla výsledek analýzy reálných problémů dané komunity konfrontovaný s omezenými zdroji, které jsou k dispozici)
- stanovení cílů
- vymezení podmínek
- stanovení alternativ
- stanovení kritérií a hodnocení alternativ
- třídění alternativ
- výběr alternativ
- realizace vybrané alternativy

Vymezení cílů

- Co je příčinou daného stavu?
 - (Jednorázová živelní pohroma, dlouhodobé zanedbávání, nedostupnost finančních prostředků, nedostatečná kvalifikace pracovníků, špatná motivace...?)
- Jaké jsou jeho důsledky?
 - (Hrozí akutní „katastrofa“, rozsáhlá škoda, silné znepokojení a nespokojenost občanů, právní postih ze strany státních orgánů, náhrada škody soukromým subjektům...?)
- Jaká je jeho tendence?
 - (Zlepšuje se, zhoršuje či zůstává stejný?)
- Je potřebné danou problémovou situací řešit? Nelze předpokládat, že se automaticky upraví?
- Jakými formami je možné problémovou situaci změnit?
 - (Např. omezit dopravu, vybudovat obchvat, komplexně rekonstruovat, vyspravit nejhorší místa...)
- Jaké cíle vedou ke změně situace?

Vymezení cílů

- Jsou cíle relevantní? Vztahují se k problému, ovlivní ho nějak?
- Nejsou cíle redundantní, nadbytečné? Opravdu jsou nutné?
- Jsou cíle verifikovatelné? Dá se jejich dosažení ověřit a vyhodnotit?
- Jsou cíle kvantifikovatelné?
- Navazují na sebe? Jsou kompatibilní?
- Byla každému cíli přiřazena priorita?
- Jsou cíle reálné z hlediska zdrojů, času a prostředků?
- Jasně a zřetelně formulované?
- Byly zahrnuty všechny do patřičného realizačního dokumentu?

Dělbba práce v řízení VS

- Státní správa

vs.

- Samospráva

- Jednotlivé stupně řízení

 - Princip subsidiarity

 - Míra informovanosti

 - Schopnost posoudit důsledky rozhodnutí

 - Zájem na kvalitě rozhodnutí

Veřejná správa

■ Státní správa

- Princip „top-down“

- Kritérium účinnosti

 - Míra dodržování zákonů na celém území státu

■ Samospráva

- Princip „bottom-up“

- Kritérium účinnosti

 - Míra podmínek vytvořených pro uspokojení potřeb občanů

Specifika rozhodování ve VS

- Diagnostikování problému a stanovení hodnotících kritérií
- Shromáždění potřebných informací
- Analýza informací
- Rozhodnutí
- Realizace rozhodnutí
- Kontrola plnění rozhodnutí a dosažených výsledků
 - Příprava podkladů - profesionální aparát
 - Přijetí rozhodnutí - zvolení zástupci (laici)

Formy řízení

- Kritérium míry centralizace, resp. decentralizace kompetencí
 - Přímá direktivní metoda
 - Vysoká míra centralizace
 - Nástroje autoritativního charakteru
 - Přímá nedirektivní forma
 - Centrálně stanovené poslání či cíle
 - Nástroje motivačního charakteru
 - Nepřímá nedirektivní forma
 - Centrálně stanovené úkoly
 - Poslání a cíle v rukou řízených subjektů

Metody řízení

- Matematicko-statistické
- Empiricko-intuitivní

Nástroje řízení

- Koncepce
 - Cíle a způsoby dosažení cílů
- Plán
 - Zajištění realizace cílů
- Prognóza
 - Předpověď pravděpodobného vývoje
- Právní a organizační normy
 - Obecně nebo místně platné
 - Pravidla výkonu činností
- Motivační nástroje
 - Hmotné (finanční) nebo morální
- Nástroje kontroly
 - Zpětná vazba

Veřejná kontrola

- Občanská kontrola
- Profesionální kontrola

Metody řízení ve VS

- Strategické řízení
- Koncept učících se organizací
- New Public Management
- Public Private Partnership
- Benchmarking
- Rozpočtování
- Hodnocení a motivace pracovníků
- Good Governance
- Balanced Scorecard
- Metody řízení kvality